

PRĂPASTIA digitală

dorinSPOALLER

Mulțumesc tuturor celor care au avut răbdarea
de a mă asculta de fiecare dată când mă
plângeam. Și mă plângeam des.

Mulțumesc providerului de internet.
Mulțumesc Steve Jobs pentru MBP.

*Toate vizualurile din această „aproape carte” sunt generate
de MidJourney AI.
Dorin Spoaller
2022*

Am pornit de la un text pe care voiam să-l public, culmea, pe Facebook. Dar a devenit tot mai lung și într-un final a depășit numărul maxim de caractere pe care-l permite Facebook. Ceea ce nu regret. Așa am ajuns să scriu tot ce aveam de gând să scriu.

De ce „aproape-carte”? Fiindcă nu sunt nici suficient de talentat, nici suficient de creativ pentru a scrie o carte în adevăratul sens al cuvântului.

Aproape-carteia asta este un manifest împotriva apatiei generalizate de care suferim toți când ne gândim la viitor.

Este foarte greu să te gândești la altceva când lângă tine ai război, tocmai ce ai trecut printr-o pandemie cu lockdown total, prețurile au luat-o razna și altele.

Dar suntem la marginea unei prăpăstii despre care nici măcar nu știm. Suntem orbiți de toate platformele de socializare, de toate problemele din viața noastră, și

nu suntem capabili să observăm că intrăm într-un viitor complet digital, dar nu avem uneltele necesare să construim ceva în el.

Copiii din ziua de azi au cel mai mic nivel de competențe digitale din istoria post-decembristă a României. Și noi nu observăm asta, drept urmare nu luăm nicio măsură. Fiindcă îi vedem lipiți de telefoane, îi vedem conectați 24/24 la internet și suntem liniștiți crezând că sunt pregătiți pentru viitorul nu foarte îndepărtat.

Și nu sunt. Nici măcar pe-aproape.

Aproape-carteia asta are rolul de a te speria. Fiindcă și eu sunt speriat. Dar poate împreună reușim să schimbăm ceva.

Tot ce îți voi spune este din perspectiva unui om care lucrează de 15 ani în lumea digitală, predă lucruri digitale de aproape 8 ani la Universitatea Babeș-Bolyai

și are un doctorat obținut la aceeași universitate,
culmea, tot în chestii digitale.

Mult succes mai departe.

Sunt la un curs de competențe digitale. Alerg de la un student la altul, unii nu știu să pornească monitoarele, alții nu știu să dea dublu click pe icoana de *remote desktop connection* cu ajutorul căreia se deschide interfața pe care trebuie să se conecteze. Fiind o generație digitală, culmea, sunt obișnuiți cu *single click*, *single tap* pe toate icoanele, iar ele să se deschidă. În sală este întuneric, am stins luminile ca să se vadă mai bine televizorul pe care scriu și pe care le explic. Mă ghidez după strigătele de „domn profesor”, „mie nu-mi merge”, „ce parolă trebuie să introduc”. Și observ la periferia vederii mele o mână ridicată. Trosnește din degete așa cum persoanele prost crescute semnalizează chelnerilor că le doresc atenția. Ignor, fiind complet dezinteresat de discuțiile studenților cu alți studenți, sunt oricum ocupat cu altele. După câteva secunde observ din nou același

gest. Fiind deja o repetare a unui gest pe care-l asociez cu o lipsă crasă de educație, îmi întorc privirea – și corpul – în direcția mâinii ridicate. Moment în care aud: „să veniți să mă ajutați.”

Prăpastia digitală despre care vei citi în paginile acestei aproape-cărți este un fenomen care ne va afecta teribil viitorul deloc îndepărtat. Dar își are bazele, fundația, izvorul în trecutul de asemenea deloc îndepărtat. Educația primită de generația Z, eforturile și greutățile prin care au trecut milenialii, haosul post-comunist al anilor '90, subfinanțarea criminală a sistemului educațional post-decembrist și lista poate continua, toate ne-au adus în punctul în care suntem la marginea unei prăpăstii despre care nu vorbește nimeni.

Viitorul este digital. Punct. Cine neagă acest lucru intră în categoria celor care neagă încălzirea globală,

sfericitatea Pământului, existența Australiei (!) și altele. Viitorul este digital. Și nu vorbim despre viitorul anilor 2050, când sistemul de pensii se va prăbuși fiindcă vor fi prea mulți pensionari la numărul de angajați, nu vorbim despre viitorul anilor 2040, când efectele încălzirii globale vor cauza migrații masive de populație, nu vorbim nici măcar despre viitorul anilor 2030, când secetele vor începe să genereze conflicte serioase între națiuni. Vorbim despre finalul acestui deceniu. Despre următorii 5-6 ani. Despre cele câteva generații de copii ajunși adulți în fața legii care mai au o șansă în fața unei lumi care în ultimii 15 ani s-a schimbat din temelii. Iar schimbările nu se opresc, nici măcar nu încetinesc. Din contră, suntem într-o perioadă de accelerare a adopției de noi tehnologii. Până la mijlocul lui 2022 nu exista în *mainstream* ideea de robot cu inteligență artificială capabil să deseneze

ce tu-i comanzi. Un urs astronaut dansând tango pe Lună cu un felinar cu 3 ochi. Și alte prostii. Spre finalul lui 2022 deja avem 4 sau 5 astfel de servicii. Și s-a trecut la nivelul următor, se generează video-uri *randate* și pregătite pentru salvare, tot din expresii comandate de consumator.

Lumea se schimbă, iar proaspăt adulții pe care-i avem sunt atât de nepregătiți, atât de sufocați de falsă atenție pe care o primesc pe rețelele de socializare, încât termenul de analfabetism digital nici nu acoperă ceea ce văd, alături de colegii mei, la cursurile facultății.

Suntem la marginea unei prăpăstii despre care nu vorbește nimeni. Și atunci vorbesc eu, așa cum știu și pot, așa cât știu și pot. Și poate, dacă ai răbdarea de a termina această aproape-carte, vei înțelege un pic mai bine fenomenele care stau la baza acestei apocalipse

digitale și, împreună, poate reușim să convingem pe cineva să ne oprească din ultimul pas pe care-l putem face la marginea prăpastiei.

Fac parte din generația celor care au crescut cu cheia la gât. Îmi amintesc cum weekendurile erau petrecute afară, în spatele blocului, jucând fotbal. Cum mergeam de la un apartament la altul ca să strângem oamenii și, eventual, să facem rost de minge. Îmi amintesc și acum sentimentul pe care-l aveam sâmbătă dimineața când mă trezeam, dădeam pe Discovery Channel la ceva emisiune despre Al Doilea Război Mondial, mâncam rapid și ieșeam în spatele blocului. Era un ritual indiferent de perioada anului. Acum Discovery Channel dă emisiuni cu extraterestri, iar spatele blocului e sufocat de mașini. În spatele blocului nu conta cine mai ieșea, nu conta dacă eram doi, trei sau treizeci. Dacă aveam minge și papuci, ne descurcam. Singurul moment la care trebuia să mergem înapoi în casă era când eram chemați să mâncăm sau când era deja prea întunecat să mai vedem ceva.

Cheia la gât era regulă. O aveam în eventualitatea în care părinții erau la serviciu, în eventualitatea în care urmau să plece la serviciu sau dacă prezența lor acasă nu era garantată pe când aveam de gând să ne întoarcem. Totul s-a schimbat în momentul în care primul prieten din grupul nostru de prieteni a primit un calculator. Efectul a fost imediat. Și anume prietenul a dispărut. Nu mai ieșea la fotbal, nu mai ieșea la povești, nu-l mai vedeai. Ani și ani de prietenie, de fotbal, de mișcare, pierduți în detrimentul unui calculator.

Era doar începutul sfârșitului. Frustrarea generată de lipsa lui a fost rapid înlocuită de frustrarea de a nu putea juca aceleași jocuri pe care le juca el. De uluiala generată de filmele pe care le vedea, de programele pe care le folosea. Și altele. Moment în care tot mai mulți prieteni din grup au început să insiste pe lângă

părinți să primească și ei calculatoare. Și au primit. În scurt timp am rămas jumătate din cei care ne strângeam în spatele blocului. Apoi un sfert. Apoi doi, trei. Apoi ne vedeam la fiecare două weekenduri, apoi o dată pe lună, apoi deloc.

Nu pot spune că era ceva conștientizat chiar atunci, ci mai degrabă ceva ce am realizat după mulți ani. Și mă gândesc că la fel se simt adolescenții din ziua de azi, dar legat de rețelele de socializare pe care le utilizează. E o uluială care te face să uiți de ce pierzi.

Eu am pierdut sportul. Îmi pare rău, oarecum, că în vremurile alea nu aveam smartwatch-uri și alte device-uri care să-mi măsoare pașii. Cred că nu era zi în care să nu depășesc 20.000 pași. Probabil și motivul pentru care tot timpul eram primul la alergatul de rezistență, atât la școală, cât și la antrenamentele de fotbal. Obezitatea nu era o problemă, mâncarea fie era mai

sănătoasă, fie nu se știa despre ea că este nesănătoasă. Te-ai uitat vreodată la o poză de pe litoralul românesc din anii 60-70? Dacă ai posibilitatea, fă-o. Și numără persoanele pe care le vezi în poze care sunt cu probleme de greutate. Și dacă ai impresia că era un fenomen întâlnit doar la noi – dintr-o penurie de mâncare - , te invit să te uiți la imagini și din alte țări. Inclusiv din State. Normalizarea deținerii unui calculator în casă, la birou, la școală, a dus la o creștere rapidă a sedentarismului. Care la rândul său a crescut rata obezității. Nu a fost singurul motiv, creșterea porțiilor, ieftinirea mâncării prin introducerea pe piață a celei procesate, prezența restaurantelor de tip fast-food la orice colț de stradă, stresul și multe altele, toate au contribuit. Dar o viață sedentară și haotică exacerbează problemele.

Ne-am luat toți calculatoare. Și am renunțat la cheia de la gât. Nu mai era nevoie de ea. Fiindcă nu mai ieșeam afară.

Când am intrat la liceu am primit și eu un calculator. Un AMD Athlon de 850Mhz, 64 RAM, 20 GB memorie HDD. Dacă țin bine minte. Așadar sportul nu mai era o opțiune viabilă. Nici cel din spatele blocului, nici cel de la antrenamente. Plus, contactul cu fetele de la liceu nu a ajutat deloc. Mi-am schimbat prioritățile, așa cum mă gândesc că mulți am făcut în momentul în care am intrat în perioada aia confuză a vieții. Primele opt clase le-am absolvit la un liceu bun din Cluj-Napoca, Liceul Teoretic Nicolae Bălcescu. Dar nu țin minte dacă cei patru ani de liceu i-am făcut altundeva fiindcă așa mi-am dorit sau deoarece nu aveam medie suficient de bună pentru a continua la Bălcescu. Drept urmare am intrat la Liceul de Informatică Tiberiu Popoviciu. Un liceu cu accent pus pe matematică-informatică, cu niște fizică și chimie ca desert. Venind de la un liceu bun, cu multiple participări la olimpiade de

matematică și fizică, eram destul de încrezător în alegerea făcută.

Așa cum am intrat, așa am și ieșit. Fără pic de informatică învățată. Corigent la germană într-un semestru, corigent la matematică în alt semestru și cu medii generale mai apropiate de 6 decât de 10. Dar tot timpul stăpân pe situație. Mi-a luat o lună maxim să învăț profesorii, stilul lor de predare, nivelul lor de pregătire, cine va fi preferatul lor, pe cine vor chinui tot semestrul și altele. Și apoi m-am mulat acestor comportamente în așa fel încât să obțin o medie de trecere cu un efort minim. Spre exemplu corigența la germană. Fiind o limbă străină diferită de engleza, franceza și spaniola învățate peste tot în vremurile alea, în fiecare semestru aveam alt profesor. În primul semestru al clasei a 11-a (parcă) am avut o profesoară foarte bună, era o plăcere să înveți pentru ea. Am

reușit, cumva, o medie 8 pe semestru. În al doilea semestru a venit o scârbă cu aere de Dumnezeu. Drept urmare compatibilă perfect cu ceilalți profesori din liceu. Și a vrut ea să îmi demonstreze că ea e șeful. Probabil toți am avut astfel de profesori în liceu. Problema de care s-a lovit a fost că nu avea ce să-mi facă. A tot încercat să mă domine cu amenințări de corigență, doar că eu eram liniștit, aveam 8 pe primul semestru. Chiar și media 2 pe semestrul 2 era suficientă. Deci putea să se dea peste cap, tot nu mă determina să o văd drept un Dumnezeu. Ca să fie ea liniștită, presupun, m-a încheiat pe semestrul respectiv cu 4. Deci medie generală pe an 6. Excelent pentru mine. Suficient chiar. Doamna profesoară, nu mai știu cum vă numiți, dar dacă citiți aceste rânduri sper să aveți o viață la fel de nefericită precum ne

făceați întâlnirea cu dumneavoastră la fiecare curs de germană.

Spun toate aceste lucruri despre liceul de informatică deoarece el reprezintă un paradox în viața mea. Nu am învățat aproape nimic în liceul acela, am depus efortul minim pentru a trece anul și, într-un final, pentru a intra în BAC. Pe care l-am luat, fără meditații, cu aproape media 9. La profil M1. Dar cu toate astea cei 4 ani de liceu mi-au oferit foarte multe oportunități de a învăța pe cont propriu ce mă pasiona și ce se cerea, la momentul respectiv, pe piața de IT. Deschideam calculatoare, le puneam la loc, instalam tot felul de programe, făceam problem-solving, piratam, infectam sisteme (ale mele), rețelistică, sisteme de operare, învățam din foarte multe greșeli. De exemplu, după o despărțire de o prietenă mi-am recuperat RAMii de la ea (erau în calculatorul ei fiindcă ne jucam Counter

Strike, relație complicată). Și nefiind atent, în momentul în care i-am băgat înapoi în calculatorul meu n-am știut că ramii au o orientare de care trebuie ținut cont. I-am băgat greșit, am simțit că opun rezistență, n-a contat. Am insistat. Iar când am pornit sistemul, ghinion, a început să scoată fum și s-a stins totul. Noroc că știam face niște problem solving, mi-a luat foarte puțin timp să realizez că am ars calculatorul.

Ce țin minte cu drag din liceu este că la orele de informatică făceam, culmea, informatică. „Făceam” e mult spus, făceau colegii mei, eu îmi ocupam cele 50 de minute cu orice altceva, de la jocuri în Miniclip cât timp nu vedea profesoara, la schimbam wallpaper-ul de pe desktop și alte prostii de copil prost. Numai informatică nu făceam. Fapt pe care-l regret profund, nu prin prisma salariilor obscene care se aud că s-ar da programatorilor prin Cluj, ci prin prisma curiozității. Sunt o persoană curioasă. Deseori prea curioasă. Dar asta mi-a permis să învăț multe pe cont propriu. De la graphic design, la web design și marketing online. Iar curiozitatea asta era bine să fie satisfăcută la vârsta respectivă, am observat că după 35 de ani deja efortul pe care îl depun pentru a învăța ceva nou este mai mare decât înainte.

Spun că era lucru mare că la orele de informatică făceam informatică deoarece principalul argument pe care îl aud de la studenți în momentul în care îi întreb de ce nu știu face un folder nou, de ce când le cer să dea refresh la site ei minimizează fereastra, dau click dreapta pe desktop și apasă refresh acolo – și multe, multe astfel de sincope, principalul argument este că la orele de TIC din liceu făceau tot ce se poate, doar TIC nu.

Matematică, fizică, română, materii de BAC în mare. Sau dirigenție. Și în rest stat pe telefon, uneori stat pe tabletă. Scroll down, scroll down, like, scroll down, love, trimis un mesaj, făcut un selfie, scroll down, postat. Astfel de activități te tâmpesc. Neuroplasticitatea dispare sau lipsește cu desăvârșire. Sinapsele nu mai trag. Minte nu mai funcționează, ești pe pilot automat.

Contactul unui copil cu un calculator nu trebuie să fie strict dintr-o perspectivă educațională. Poate să se joace, poate să socializeze, poate să se informeze. Și toate astea pot fi făcute sub niște reguli parentale, control parental, care să nu-i permită să meargă în zonele periculoase ale internetului.

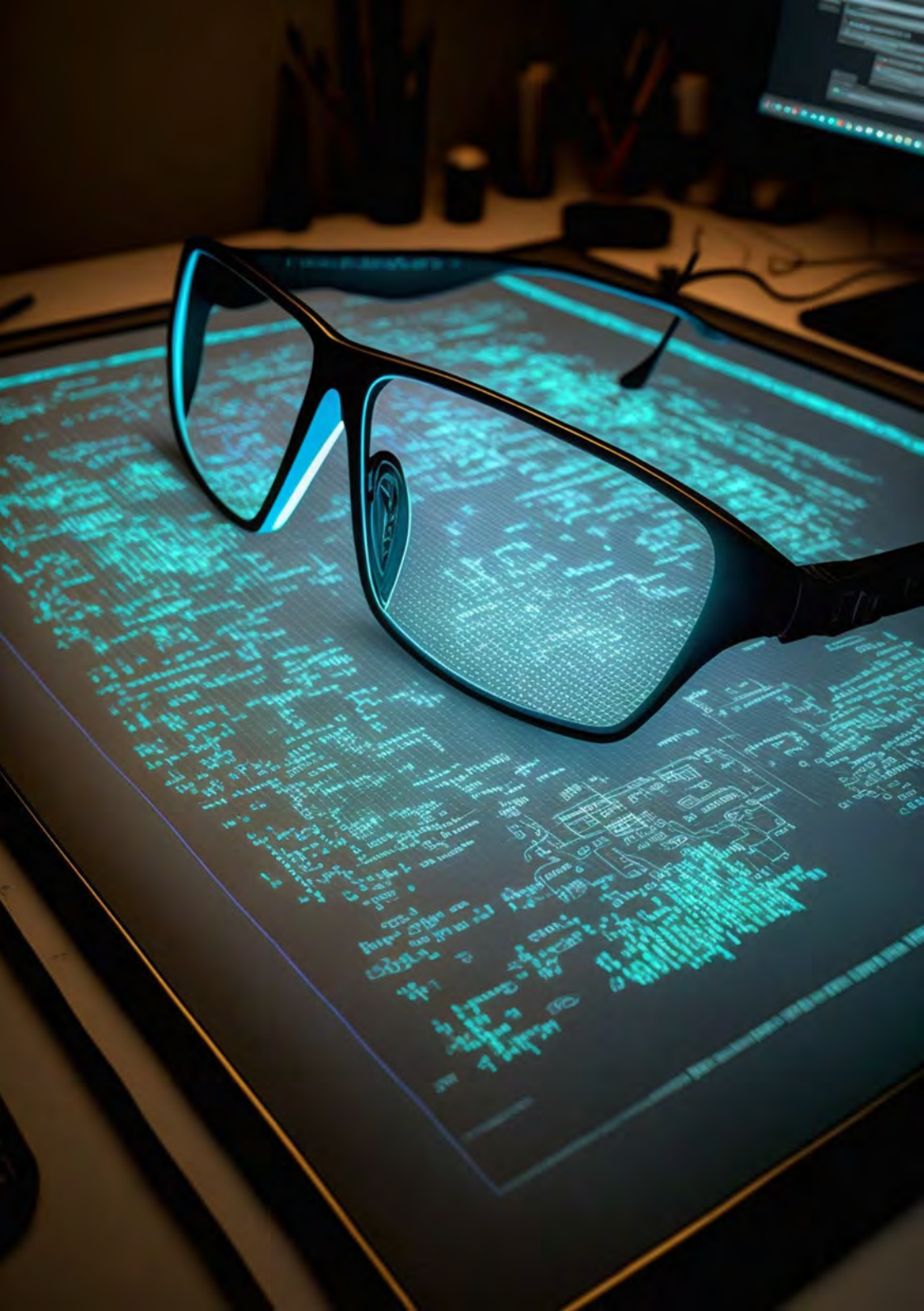
Suntem extrem de norocoși că sistemul de operare, cel „cu fereastră”, este în continuare plin de probleme. Și merge din rău în mai rău. Spun că suntem extrem de norocoși fiindcă toate aplicațiile mobile, toate telefoanele smart, toate device-urile smart din ziua de azi sunt extrem de optimizate, incredibil de optimizate către cel mai mic numitor comun din rândul publicului pe care-l țintesc. Adică producătorii acestor device-uri vor ca până și cel mai atehnic om din rândul publicului despre care știe că va cumpăra device-ul, până și acela trebuie să se descurce cu respectivul

device. Nu poate avea bug-uri, nu poate avea mecanisme complicate, nu poate avea dificultăți în a-l opera. Iar asta nu este bine pe termen lung pentru creierul pe care-l utilizăm. Fiindcă un sistem care face foarte ușor ce trebuie să facă ne facilitează răspunsurile căutate sau eliberarea de hormoni ai plăcerii fără ca noi să mai depunem vreun efort intelectual.

Windows-ul, cel mai răspândit sistem de operare pe laptopuri sau desktopuri, este plin de probleme. Nu este cel mai prietenos cu utilizatorii. Nu este cel mai user-friendly, cu cel mai bine gândit user experience sau user interface. Și asta face viața mai neplăcută celor care trebuie să lucreze cu el. Dar le permite copiilor să gândească. Să caute soluții. Să caute work-arounds. Le permite să se lovească de ziduri pe care un

telefon nu le mai are. Nici o tabletă. Nici o consolă video.

Eu mă bucur că am făcut informatică în liceu. Că nu am învățat nimic, asta regret.

Predau de aproape 10 ani în mediul universitar din România. Interacționez foarte des cu studenți de tot felul, de la foști premianți la unii care abia au reușit să-și ia BAC-ul. Dar observ un trend. O direcție care mă sperie și care sper că te sperie și pe tine.

Generațiile noi sunt din ce în ce mai atehnice. Lipsite de curiozitatea digitală de care celelalte generații nu se lipseau. Și totul are legătură cu rețelele de socializare. Să îți explic.

Imaginează-ți un U întors. Un fel de clopot. Panta începe să crească în jurul anilor 1980, atinge vârful la mijlocul anilor 2000, după care începe să coboare accelerat și atinge minimul în jurul anilor 2030. Noi, în 2023, suntem aproape de coada pantei. Probabil ți-ai dat seama, aici vorbim de anul de naștere al persoanelor născute în intervalele date. Iar înălțimea pantei este dată de nivelul de competențe digitale ale

persoanelor respective. Vârful l-am atins în 2004-2006. Erau atât persoanele care au simțit boom-ul digital chiar și în România, așadar un pic de ASL PLS pe Mirc, un pic de Yahoo Messenger, un pic de Hi5 și MySpace, dar și persoanele care nu aveau alternativă. Nu existau VOD-uri (video on demand), Netflixuri, Youtube-uri, nu existau rețele de socializare, nu existau telefoane smart. Sau dacă existau erau extrem de rare și de scumpe. Să stai pe un desktop sau să stai pe un laptop era ceva normal. Să piratezi era ceva normal. Și chiar dacă imoral, sau chiar ilegal, a pirata un conținut necesită cunoștințe medii de utilizare a calculatorului. De la a înțelege ce e un Torrent, cum funcționează o rețea, un DC++, la a căuta surse de încredere, a urmări viteze de internet, a calcula timpul de descărcare și multe altele. Acum nici măcar pirateria nu mai este ce a fost, dacă ai nevoie de un

serial sau de un film și nu ai acces la un Netflix sau la alt VOD, cauți pe Google și sunt site-uri care îți permit să vezi conținutul direct pe ele, în schimbul miliardelor de reclame dubioase cu care îți acoperă tot ecranul. Efortul intelectual este inexistent.

Îți spuneam mai devreme, noi momentan suntem spre coada pantei care descrie clopotul. Adică ne aflăm într-un moment în care studenții de anul 1 s-au născut în jurul anului 2003-2004. Mult prea târziu pentru a prinde boom-ul digital în România, dar devreme pentru a prinde boom-ul smart. Ele reprezintă primele generații care au crescut exclusiv pe telefon și tabletă. În momentul în care nu mai erau dependenți de părinți pentru conținutul video pe care-l consumau, așadar atunci când au ajuns să aleagă singuri la ce se uită, erau destul de mari pentru a prinde Youtube, Snapchat, Facebook. Spun „devreme” fiindcă nu au

prins generațiile de părinți care preferă să dea telefonul copilului pentru Youtube Kids atunci când vor un timeout de la el. Părinții de la copil, să fie clar. Nu degeaba Baby Shark a ajuns de departe cel mai urmărit video pe internet, cu aproape 12 miliarde de vizualizări pe Youtube.

Generațiile actuale de studenți încă nu sunt complet atehnice. Poate undeva în proporție de 75-80%. Dar generațiile care vin vor fi prins tot cancerul internetului post 2010. Și, ca să fie foarte clar, ele sunt generațiile care vor fi nevoite să se integreze într-un câmp al muncii cu un accent puternic pe digital. Cum vor face asta? Eu am dubii serioase că o vor putea face. Companiile mari se vor descurca, au resursele de a investi puternic în trainingul angajaților noi. Dar companiile mari oferă maxim 5% din potențialele

locuri de muncă pe care acești angajați trebuie să le ocupe. Toate celelalte ce fac?

Primii clienți pe care i-am luat au venit chiar după liceu. Țin minte prima întâlnire „oficială” cu un client, într-o cafenea, pentru o afacere de iluminat grădini. Voia un site de prezentare, cu 3-4 pagini, un formular de contact și o descriere a afacerii. Și voia ca pe pagina de contact să fie un număr de telefon pe care dacă cineva dădea click, să se deschidă Skype (!) și să sune. Un fel de „întâlnire online” înainte ca întâlnirile online să fie cool. Cu site-ul nu aveam probleme, cu funcțiile astea mai speciale iar nu aveam probleme. Dar, cum am realizat după mulți clienți și mulți ani mai târziu, problemele vin de la relațiile pe care clienții le au cu cei din jur. În situația asta totul era în regulă, atât doar că site-ul era ținut pe un hosting (un fel de server) la un prieten al clientului. Sau fost prieten, nu mai țin minte exact. Ideea era că trebuia cumva să iau eu legătura cu el, să-i explic că se renunță la serviciile sale

și să-mi dea tot ce îmi trebuie pentru a muta totul pe serverul meu. Cu timpul am învățat să nu amestec prietenii cu afacerile, respectiv să cer astfel de lucruri fără să țin cont de elementul uman. E o tranzacție de informații, date, credențiale. Partea umană e problema clientului.

Ce am observat la copiii din ziua de azi este că nu mai au curiozitatea de a înțelege lumea lor. Sunt lipiți de telefoane. Au un *screen time* de 3-4-5 ore și nu e nici măcar ora prânzului. Și cu toate astea nu își pun niciodată întrebarea „oare cum funcționează toate site-urile astea pe care eu stau?”.

Într-un fel e normal. Când sunt într-un Uber în drum spre birou niciodată nu stau să mă gândesc la cum funcționează suspensia spate/dreapta, e ceva normal ce nu necesită efort intelectual. E acolo, bine că e acolo, și atât. La fel și ei. Site-urile sunt acolo, e ceva

normal, bine că sunt acolo. Și atât. Dacă Uber-ul pe care-l iau în drum spre serviciu ar fi zburător, aş depune tot efortul posibil pentru a înţelege cum funcţionează. Ar fi ceva nou, ieşit din comun, ieşit din normalul zilnic.

În ciuda acestor fapte, mă supără teribil privirea pierdută şi plictisitoare a studenţilor când le explic ce sunt domeniile, extensiile, costuri reale şi actualizate de pe piaţa din România, pachete de hosting, provideri de pachete de hosting şi aşa mai departe. Ba chiar le dau exemple de cum pot monetiza un eventual hobby pe care-l au şi cât de repede pot construi un site pe cont propriu, fără cunoştinţe de programare. Lucruri care chiar dacă par neimportante iniţial, îţi arată cum funcţionează internetul şi care sunt costurile pe care trebuie să le suporti dacă vrei să faci ceva constructiv pe el.

Din păcate privirea lor deseori îmi spune că ar trebui să mă opresc, ei nu sunt programatori și nici nu au venit la facultatea unde predau pentru a deveni programatori. Deși, repet, este vorba de lucruri esențiale în utilizarea internetului, respectiv le deschide o fereastră înspre o posibilă afacere online. OMS-ul, Organizația Mondială a Sănătății, a publicat studii anuale înainte de pandemie cu privire la capacitatea tinerilor cu vârsta cuprinsă între 14-16 ani. Trendul era stabil la începutul anilor 2000, începe să dezvolte o pantă descrescătoare spre finalul anilor 2000.

Cauzele le poți intui și tu.

Primul contact cu internetul l-am avut la finalul clasei a 8-a. Am făcut parte din primele generații care primeau online rezultatele examenului de Capacitate. Și țin minte că mergeam cu mama la un internet cafe de lângă blocul meu.

Mai târziu am început să ne dezvoltăm prin bloc o rețea internă. Cu cabluri trase pe scara blocului, cu routere ținute pe la unii și alții. Iar când mai avea chef, aveam un vecin care dădea drumul la internet și toți ceilalți ne conectam prin el. Doar că era conexiune în cascadă, adică avem 100 de banane de împărțit la 10 maimuțe. Teoretic fiecare va primi 10 banane. Practic, dacă prima maimuță e mai lacomă, poate lua mult mai multe banane decât următoarele. A doua maimuță la fel. Și așa mai departe. Ultima maimuță poate să nu primească nimic. Așa eram și noi atunci, cine avea noroc să prindă putea utiliza internetul. Cine nu,

ghinion. Printre primele programe pe care le foloseam pentru a downloada muzică și alte documente, fiindcă de filme, seriale, Youtube încă nu se putea vorbi, a fost Kazaa. O melodie de 3 minute venea în 40 de minute, o viteză de 2-3kbps. Undeva la 2-3 portocale pe secundă, în condițiile în care melodia avea 4000 de portocale. Astăzi un film 4k BlueRay are 70 milioane de portocale.

Erau vremuri în care instalam tot ce prindeam, nu știam ce fac, dar făceam. Și mă vedeam nevoit să reinstalez Windowsul o dată la câteva luni. Virușii erau la ei acasă pe calculatorul ăla. La un moment dat m-am gândit eu că e momentul să-mi fac ordine în calculator și am strâns toate fișierele DLL într-un singur folder, că acolo credeam eu că e mai bine să fie. A doua zi am reinstalat Windowsul.

Dar chiar și reinstalările astea de OS, chiar și virușii care-mi blocau calculatorul, poate chiar și eșecurile pe care le aveam în utilizarea lui mi-au permis să învăț. Am acumulat suficiente cunoștințe încât să eficientizez reinstalarea de Windows. Cred că înainte să trec pe produse Apple puteam reinstala un Windows în sub 20 minute.

Nu am fost niciodată un expert. Nici nu sunt și nici nu voi ajunge. Dar mă consider ușor peste medie. Mă descurc suficient de bine încât să rezolv 90% din problemele de care m-aș lovi. Și cred că ăsta ar trebui să fie scopul tuturor. Să nu depindem de nimeni, dar nici să nu ajungem la un nivel de expert, atât timp cât nu ne dorim să facem asta.

După o vreme a venit la noi o firmă mică de cartier și ne-a propus abonamente ieftine de internet. Parcă îi spunea GO4IT sau ceva de genul. Nu a avut multă

treabă de făcut la noi, cablurile erau deja trase de rețelele noastre. A adus doar internetul în bloc și l-a conectat la un switch. Firma aia mică de cartier a făcut la fel cu toate blocurile din zona noastră. După care s-a extins în alte cartiere. După care a fost cumpărată de un jucător național pe nume RCS-RDS.

Legătura dintre generațiile de tineri și internet este una destul de gri. Într-o proporție foarte mare ei nu înțeleg internetul, sau cel puțin nu la nivelul necesar pentru a lucra în domenii chiar și doar conexe.

La primele cursuri de competențe digitale pe care le am cu cei de anul 1 facem lucrurile de bază: utilizarea internetului, sisteme de operare, browsere, motoare de căutare. Aș estima că circa 75% din ei nu știu care este diferența între un browser și un motor de căutare. Circa 90% din ei nu știu explica ce este un browser de internet, utilizând cuvintele lor și nu definiții plicticoase. Peste 80% din ei nu știu cum să introducă un site în bara de sus, continuă să caute site-ul respectiv pe Google și să dea click pe primul rezultat. Prim rezultat care deseori este reclamă plătită la un cu totul alt site decât cel dorit.

De algoritmi, search engine optimization, ad blockere și altele nici nu poate fi vorba. Am ajuns în punctul în care părinții studenților sunt mai tehnici decât copiii lor. E incredibil. Sper că este clar, dacă nu atunci o voi repeta, aici vorbim despre majorități care prin definiție nu acoperă toți tinerii. Există tineri care știu lucrurile astea, există tineri care le știu chiar mai bine decât mine. Ei se îndreaptă, deseori, înspre programare, calculatoare, inginerie, medicină, domenii STEM.

Și bine fac. Dar aici nu vreau să vorbesc despre excepții. Fiindcă cei care se îndreaptă înspre domeniile STEM vor face același lucru și la finalul facultății. Eu fac referire la tinerii care vor joburi normale, în lumea normală, în domenii nu atât de specializate. Cei care vor lucra în administrație publică, cei care vor lucra în marketing, în comunicare, în jurnalism, în politică și altele.

Trăim vremuri în care vorbim mult despre pandemii și despre războaie. Și așa e normal. Sunt evenimente care trebuie să fie în agenda publică. Dar mi se pare că am pierdut din vedere viitorul pe termen scurt. Vedem muntele de după pădure, dar nu vedem pădurea. Suferim de o hipermetropie generalizată. Nu avem nicio problemă să vedem pericolele care ne vor lovi peste câteva decenii, dar nu reușim să vedem că scoatem pe bandă rulantă absolvenți de liceu care fără nicio problemă ar mai putea sta în liceu încă 2-3 ani. Sistemul universitar din România are foarte multe probleme. Foarte multe probleme. Nu cred că poate nega cineva asta. Dar trebuie să începem să urmărim cu atenție ce se întâmplă și la nivel de liceu. Ca profesor mă aflu în situația de a interacționa cu proaspăt absolvenți de liceu care se așază în fața unui calculator pentru prima dată în cei 19 ani ai lor. Și

atunci ce pot face? Reiau materia din primii 12 ani de școală și încerc să comprim 6-7 ani de utilizarea calculatorului în 30 de ore? Și ajung să fiu un profesor de liceu care predă la facultate? Sau merg mai departe cu materia și facem lucruri care sunt moderne, utile și implementabile la un job din 2022? Și pierd 90% din studenți după cursul 2 din 14.

Înțelegerea internetului este esențială. Sunt extrem de puține joburi care nu vor fi internet-dependent în viitorul apropiat. Și totuși scoatem din liceu persoane care nu mai diferențiază între un ecosistem închis precum sunt cele de mobil și utilizarea unui calculator pe internet. Când ai 3 aplicații pe care le utilizezi zilnic și nu mai ieși din ele, nu e de mirare că nu poți concepe o lume în afara lor.

Primul calculator a fost un pre-built. Adică am luat unitatea centrală gata asamblată, am luat un monitor, tastatură, mouse, le-am legat între ele, le-am băgat în priză și au mers. Nu m-am atins de el fiindcă fusese un efort financiar foarte mare pentru mama mea și avea un abțibild în spate cu pierderea garanției. Al doilea calculator pe care l-am avut a fost un laptop. Un Acer de câteva kilograme căruia după o vreme i-a murit bateria. Motiv pentru care l-am pus undeva pe un raft și acolo a rămas 2-3 ani. Nu știam ce aș putea face cu un laptop care pierduse capacitatea de a fi mobil. Nici nu concepeam că un laptop poate fi folosit și static. Sau poate chiar să îi schimb bateria. Erau lucruri pe care nu ai cum să le cunoști dacă nu ți le explică cineva sau dacă nu ai acumulat mai multe informații în domeniul respectiv.

Al treilea calculator l-am luat tot pre-built. Deja știam mai multe despre ele, dar în continuare nu suficient de bine încât să am curajul de a cumpăra componentele și de a le instala eu. Dar la al 3-lea deja efortul nu mai era atât de mare, din câte țin minte am contribuit și eu, motiv pentru care nu aveam nicio emoție să rupt stickerul de pe spatele lui și să mă lovesc pentru prima dată de componentele unui calculator. Privind în spate a fost extrem de stupid și ineficient, cu atât mai mult cu cât dacă te joci prea mult cu sursa unui calculator, s-ar putea să te trezești trântit la podea de curentul care circulă din sursă prin tine în pământ.

A urmat o perioadă plină de componente moarte, de la HDD-uri arse (pe primul încă îl mai am), la RAMi arși, la procesoare montate greșit, la arc electric din cauza energiei statice generate de utilizarea greșită a șuruburilor. Dar am învățat. Și am avut norocul

moștenit al curiozității. Am văzut o problemă în felul cum îmi rula un joc, am investigat de ce apărea acea problemă, iar dacă principala cauză era hardware, așadar o componentă, stăteam și investigam nu doar de ce era o problemă, ci și cum puteam să o rezolv. Și așa am început să înțeleg legăturile dintre componente, compatibilități între diferite companii, upgrade-uri și altele. Nu spun că toți ar trebui să facă asta. Spun doar că nu ar strica un curs minimal de componente hardware. Eventual la liceu, unde elevii sunt deja suficient de bine dezvoltați încât să înțeleagă.

Poate că te întrebi de ce ar ajuta pe cineva să știe ce componente există în laptopul pe care îl folosește. Răspunsul este simplu: nu mai depinzi de nimeni.

Vrei să-ți schimbi laptopul? Cu ce componente îl vrei? Ce componente are cel pe care-l folosești acum? Cum

te asiguri că cel nou este mai bun? Am avut atât de mulți clienți care mă rugau să le recomand un device, iar când îi întrebam ce folosesc la momentul acela, ca să știu ce să iau mai bun, îmi spuneau cifre fără sens. Cum ar fi procesor cu 8 nuclee la telefon Android, de parcă cu cât erau mai multe, cu atât era mai bun telefonul. De altfel asta era și cârligul de marketing. Sau câți giga de RAMi are laptopul lor. Sau multe altele.

Un alt argument este cel dat de consumerismul exagerat. Ni se strică laptopul? Luăm altul. Nu mai există cultura produsului reparat. Fiindcă nu mai știm că avem și opțiunea asta. Un produs stricat este inutilizabil. Depășit. Expirat. Luăm altul. În țările dezvoltate există o mișcare destul de vehementă și vocală, cea a dreptului de a repara (Right to Repair) un produs stricat. Fiindcă suntem atât de obișnuiți să

aruncăm ceva ce se strică, toate companiile mari au început să nu mai acorde atenție ușurinței cu care cineva ar urma să repare componentele produsului pe care-l vând. Ba chiar există câteva companii care fac în mod intenționat experiența de a repara un coșmar.

Revenind la laptopul care stătea pe un raft de câțiva ani, într-o zi am realizat că bateria era moartă, dar restul laptopului funcționa fără probleme. Așadar am deschis primul meu laptop să văd ce pot îmbunătăți pe acolo. Am realizat rapid că un laptop nu are foarte mult spațiu de ventilare și că praful se adună repede. Și cu ocazia aia am înțeles și de ce, cu ani în urmă, laptopul avea tendința de a se stinge singur la utilizare mai îndelungată.

Bateria nu i-am schimbat-o, n-avea sens. Dar am cumpărat o geantă de laptop și l-am purtat cu mine peste tot, cu condiția să am o priză liberă în apropiere.

M-a ajutat foarte mult în lunile care au urmat, până am putut să iau un alt laptop mai bun.

Am fost gamer adevărat foarte mulți ani. Din momentul în care am avut rețeaua blocului funcțională am știut că menirea mea în viață este să mă joc. Asta era cu mult înainte de Twitch și Youtube Play. Eram destul de bun la jocurile de reacție, cum erau Counter Strike și Call of Duty, dar destul de prost la jocurile de strategie, cum erau Starcraft și Age of Empires. Stăteam nopțile și nu mă mișcam din scaunul ăla. Aveam statistici în Excel, aveam programe de optimizare a ecranului, era o nebunie faină. Mulți ani mai târziu am aflat că același lucru se întâmpla și în facultatea în care urma să predau. Am ratat o generație faină de colegi care obișnuiau să organizeze game-nights și LAN-party-uri.

Dar chiar și așa, plăcerea de a mă juca mi-a deschis ochii unui Univers nou de programe, crack-uri, aplicații de rețea, servelistică și altele. Fiindcă nu își permitea

nimeni să cumpere jocul la momentul acela. Steam nu exista, practic, pentru România. Și piratarea continuă, dar cu posibilitatea de a juca în rețea, ne determina să găsim soluții. Ceea ce și făceam. Acum gândește-te la generațiile de tineri care tot ce fac este să instaleze o aplicație și sunt gata conectați la jocul respectiv împreună cu alte milioane de oameni. Totul este hiper-optimizat pentru cea mai lină experiență de utilizare. Dar ce vreau să zic este că îmi făcea plăcere să găsesc soluții unor probleme. Cu riscul de a sta foarte mult în fața unui monitor.

Și ajung la una din cele mai mari dileme pe care le am în momentul acesta. Există două tipuri de părinți: cei care nu sunt implicați deloc în viața copiilor și îi lasă în fața tabletei sau a telefonului fără nicio restricție parentală; și cei care sunt extrem de implicați în viața copiilor și le impun limite de timp în utilizarea

tabletelor sau a telefoanelor. Dilema pe care o am și la care nu găsesc un răspuns este: cine are dreptate?

Trăim într-o epocă a epidemiei de obezitate. Faptul că noi stăteam mult într-un scaun acum 25-30 de ani nu este deloc la fel cu a sta acum într-un scaun foarte mult. Fiindcă dietele erau complet diferite, stilul de viață era complet diferit. Un copil care stă acum într-un fotoliu nu doar că va dezvolta probleme de greutate, dar din cauza tabletei pe care o ține foarte joc, mai mult ca sigur va dezvolta și probleme de coloană.

Dar există și părinți care lasă copiii pe tabletă 2-3 ore pe săptămână.

Și problema este că nu știu dacă ar trebui să lăsăm copiii să stea cât vor ei sau dacă trebuie să limităm accesul.

Viitorul este digital, nu există nicio îndoială în mintea mea că tot ce ține de câmpul muncii în 15-20 de ani va include puternic elemente de online. Și atunci oare prin limitarea accesului copiilor la tehnologie oare nu le limităm dezvoltarea tehnică într-un domeniu pe care-l vor trăi probabil toată viața lor de adulți?

Dar oricare ar fi răspunsul, un lucru este cert: toți părinții greșesc când își lasă copiii exclusiv pe device-uri smart, tablete și telefoane. Așa cum am mai spus-o, ele sunt gândite pentru cel mai mic numitor comun. Așadar sunt gândite să fie utilizate cu succes de cele mai atehnice persoane. Nu înveți nimic din utilizarea lor, tot ce faci este să dobândești o dependență în plus. Indiferent de ce tip de părinte ești, fă-i un bine pe termen lung și lasă-l să stea – oricât hotărăști tu că este bine – în fața unui laptop sau a unui calculator. Cumpără-i cât poți de repede, pune-i un Windows și

lasă-l să facă ce vrea el acolo – în limitele parentale impuse de tine. Lasă-l să experimenteze, lasă-l să strice, lasă-l să descopere.

Și poate cel mai important, lasă-l să se descurce când dă de probleme. Ajută-l, ghidează-l, dar nu-i repara tu. Așa nu doar că îi asiguri dezvoltarea unui hobby extrem de sănătos, dar îi permiți și să aterizeze pe propriile picioare mai târziu în viață, într-un moment în care toți ceilalți aterizează pe burtă.

Primul telefon mobil pe care l-am avut a fost un Sagem. Ceva companie din Franța, cred, care producea telefoane pentru Orange. Nu era smart, nu avea multe jocuri pe el, dacă țin bine minte nici măcar color nu era. Dar funcționa și-mi permitea să dau beep-uri. Fiindcă spre deosebire de generația asta de adolescenți, cu telefoanele lor inteligente și abonamentele nelimitate la minute și GB de internet, generația mea a prins beep-urile. Dădeai beep, celălalt te suna dacă avea minute. Cred că abonamentele pe care ni le permiteam atunci erau cu 180 minute pe lună. Iar dacă intra mesageria sau persoana răspundea, chiar dacă terminai discuția în 10 secunde, tu pierdeai 1 minut întreg. Ceea ce era o tragedie. Cu telefonul ăsta nou și fain am mers în seara imediat următoare la un festival al berii. Minor fiind, la fel ca prietenii mei, speram să beau bere și să prindem niște

discuții interesante cu fete venite pe același principiu. Țin minte și astăzi, la zeci de ani distanță, panica pe care am resimțit-o când o astfel de fată m-a rugat să îi împrumut telefonul să-mi folosească 2-3 minute din alea 180 foarte valoroase, am acceptat cu o atitudine de om foarte cool, dar care în realitate se gândea la costul suplimentar, iar apoi a dispărut în mulțime cu tot cu telefonul meu după ea. Eram atât de surprins de cele întâmplate încât a fost nevoit un prieten să mă tragă de mânecă și să fugim repede după ea.

Relația mea cu smartphone-urile a fost una foarte complicată de la bun început. Nu-mi plăceau telefoanele slabe, entry-level. Chiar dacă nu-mi permiteam telefoanele scumpe, făceam cumva, economiseam, luam proiecte stupid de complexe și extrem de prost-plătite, doar ca să pot avea un telefon vârf de gamă. Un comportament idiot, dar de care nu

m-am lecuit încă. Am schimbat, însă, motivația. În ideea în care acum le iau fiindcă în munca pe care o pretez zilnic nu am timp să stau după lag-uri și crash-uri și să mă uit la reclame în timp ce vreau să dau un telefon.

Spun că relația mea cu ele a fost una complicată fiindcă în permanență am fost un fan-boy Android sau Apple (iOS). Mai puțin Windows Phone, dar să fim serioși, cine a fost fan Windows Phone.

Primele telefoane smart au fost Androiduri. Samsung Galaxy S, prima generație de smartphone de la Samsung. Țin minte că m-am dus cu el în service să le reclam faptul că bateria mă ținea 1 zi. Apoi am aflat că viața-i dură și că de fapt 1 zi e mult. Apoi o serie de alte Android-uri, printre care probabil telefonul meu preferat: Google Nexus 6P. Am iubit atât de mult telefonul ăla încât a fost singurul pe care nu l-am

vândut când am trecut pe următorul. L-am ținut într-un sertar până mi-am dat seama că e pericol de incendiu din cauza bateriei. Moment în care a zburat în jumătate de zi.

Dar eram fan înrăit Android. Nu doar fan, eram ambasador de brand. Îl lăudam, explicam avantajele în fața iOS-ului de la Apple, trash talk-uiam pe oricine avea un Apple. Continuam, practic, seria de comportamente idioate.

Primul iPhone pe care l-am avut a fost un iPhone 6. Ce m-a determinat să renunț la Android a fost dificultatea cu care primeai un sistem nou de operare. Iar eu voiam, în continuare, chestiile cele mai noi, cele mai recente. Eram într-o cafenea când am deschis cutia iPhone-ului, era subțire, metalic, m-am îndrăgostit instant. După 2 săptămâni, la fel care multe dintre relațiile de la acea vreme, nu ne-am mai înțeles și l-am

vândut. Am revenit pe Android și mulți ani am rămas așa, până când am atins o vârstă la care nu mi-am mai dorit să mă joc cu telefoanele, să schimb sistemul de operare, să le crack-uiesc sau rootez. Am vrut un telefon care merge din prima. Și am trecut pe iPhone 11. De atunci nu m-am mai întors la Android. Deși, sincer să fiu, la cât de puțin inovează Apple în ultimele generații de telefoane, respectiv la cât de mult inovează producătorii de Android-uri, s-ar putea să trec înapoi. Chiar dacă doar pentru al doilea număr de telefon.

Spun toate astea fiindcă vreau să înțelegi ceva. Le-am încercat pe toate. Android-uri tinere, moderne, iOS-uri la fel. Am avut integrări cu diferite sisteme, pe Windows, pe MacOS, pe Linux câteva. Și cu toate astea sunt foarte sigur pe mine când spun că telefoanele mobile moderne sunt cancerul societății noastre.

Există trei probleme mari legate de utilizarea telefoanelor, în special la copii: problema fiziologică, problema psihologică și problema socială.

Problema fiziologică este simplă. Stând foarte mult pe telefon începi să lași capul tot mai jos, într-o postură finală care duce la probleme ale cervicalei. Fiindcă, să fim serioși, nimeni nu ridică telefonul până la nivelul ochilor, pe orizontală. Toți ducem ochii la nivelul telefonului. În cazul copiilor asta începe să se vadă pe studiile făcute în ultimii 10 ani. Condiționarea lor începe de când sunt bebeluși, cu părinții care le dau device-urile pentru a se uita la Baby Shark și Youtube Kids. E normal ca ei să continue cu același comportament și când cresc. Pe lângă problemele de coloană mai apar și probleme de vedere. Când suntem cu ochii într-un dispozitiv cu ecran, că e el TV, laptop, telefon, tabletă, ochii noștri clipesc mai rar.

Umiditatea scade, iritațiile apar, oboseala musculaturii oculare crește. Presupun că ai observat și tu că generațiile tinere au telefonul lipit de mâini. Dacă ai copii adolescenți și vrei să te panichezi după ce pui paginile astea jos, te invit să iei telefonul copiilor și să te uiți la „screen time” în setări. Apoi uită-te la al tău. Problema psihologică este extrem de complexă și ți-o prezint în capitolele următoare. Pe foarte scurt, telefoanele sunt gândite ca element de gratificare imediată. Adică vrei să simți bucuria utilizării lui atunci, nu mai târziu. Pe același principiu sunt și aplicațiile mobile. Și nu vorbesc doar de rețelele de socializare, vorbesc inclusiv despre jocurile care pot fi descărcate pe ele.

Totul este colorat, totul necesită atenția ta, primești notificări, dacă notificările nu sunt suficiente, primești bulinuțe sau cifre în colțul aplicației, primești sunete,

virații pe telefon și, culmea, pe încheietura mâinii via ceasul smart. Totul este gândit pentru a te ține acolo, cu ochii-n telefon. Cu cât stai mai mult cu ochii-n telefon, cu atât cineva străin ție face mai mulți bani de pe tine. Iar în momentul în care nu stai acolo, iar ei încep să te bombardeze cu notificări de tot felul, ai un sentiment de FOMO. Adică Fear of Missing Out. Simți că pierzi ceva, o anxietate pe care o resimți și dacă telefonul nu e în proximitatea ta. La copii toate astea sunt exacerbate și de incapacitatea lor de a înțelege sentimentele astea și de a se controla singuri în fața multiplelor companii care alocă miliarde de dolari pentru a le capta atenția. N-au nicio șansă copiii.

Problema socială este dată atât de tipul telefonului, cât și de viața pe care o proiectezi pe el. Într-o comunitate restrânsă, cum sunt liceele, tipul telefonul îți dă un anumit statut social. În Statele Unite

problema pe care o au adolescenții este dată de culoarea mesajului pe care îl trimit. Fiind sisteme de operare diferite, un copil care trimite un mesaj de pe un Android va avea mesajul respectiv marcat cu o altă culoare decât cele trimise de pe iOS, dacă vorbim despre o persoană deținătoare de iPhone ca fiind persoana care primește mesajele. Mai exact dacă tu ai iPhone, iar cineva de pe Android îți trimite un mesaj, mesajul respectiv va avea o altă culoare decât un mesaj primit de la o altă persoană deținătoare de iPhone. Imaginează-ți să ajungi într-o situație în care să te marginalizeze colegii fiindcă părinții tăi nu doresc sau nu pot să investească într-un anumit brand. Nici noi nu suntem departe. Dar la noi piața nu este atât de dominată de produse Apple, așadar mai avem puțin până să ajungem acolo.

Viața pe care o proiectezi pe telefon este deseori doar o secvență de episoade fericite sau inventate din viața ta. Iar la fel fac și ceilalți. Motiv pentru care cei vulnerabili, în special copiii, consumă tot conținutul ăsta și încep să își pună întrebări cu privire la viața lor absolut normală, dar care nu se ridică la standardul impus de alții pe rețelele de socializare. Și așa ajungem la depresii, la încercări idioate de a atrage atenția, cum ar fi selfie-uri pe poduri, trenuri, tiruri, izolare socială fiindcă nu au o viață la fel de fericită precum alții și lista poate continua.

Prima rețea de socializare pe care mi-am făcut cont a fost Hi5. Nu știam foarte multe despre ce erau rețelele de socializare, știam doar că toată lumea are. Deci trebuia să am și eu. Și mai țin minte că puteai pune gif-uri, melodii cu auto-play, stelute și toate prostiile din lume direct pe contul tău. Și mai era și presiunea să ai foarte mulți prieteni, dacă nu aveai foarte mulți „prieteni” nu erai cool. Ce mă bucură la adolescenții de astăzi este că unii dintre ei știu să filtreze. La unul din cursurile cu studenții îi pun să ne spună numărul de „prieteni” pe care-i au pe rețelele de socializare. Unii au în continuare mii de persoane, de ajung la limita pe care rețelele de socializare o impun. Dar sunt unii, deloc puțini, care mă surprind cu un total de câteva sute. Mulți în continuare, cu siguranță nu doar prieteni din viața reală, dar o îmbunătățire incredibilă. Hi5-ul era continuarea organică a Yahoo Messenger, o

îndepărtare de la comunicarea one-to-one și o apropiere la comunicarea one-to-many. Sau many credeam noi că suntem. În realitate hi5 a avut succes doar în România, Portugalia, Egipt, câteva țări din America Latină și 2-3 țări din Asia. Și atât.

După hi5 a venit MySpace. Nu mai țin minte multe despre MySpace, știu doar că nu am stat foarte mult acolo fiindcă între timp apăruse Facebook. Îmi amintesc și acum discuția cu un prieten care-mi explica de ce Facebook e locul unde trebuie să fii. Apoi Instagram, apoi Digg, apoi Reddit. Despre Digg.com le spun studenților în fiecare an, este exemplul perfect de cât de volatil este internetul și cum o decizie proastă poate duce la dispariția multor ani de muncă. Digg.com, dacă nu l-ai prins, era predecesorul Reddit. Același site, același user-generated-content, același sistem de upvotes și downvotes. Aproape identic.

Doar că CEO-ul Digg nu a ținut cont de opinia comunității – pe un site unde comunitatea genera conținut – iar de la o posibilă vânzare către Google pentru 200 milioane dolari s-a ajuns la o vânzare către un fond de investiții pentru 500.000 dolari. Totul pentru că s-a dorit o monetizare accelerată a platformei, s-a introdus un design nou gândit în jurul monetizării și s-au eliminat funcționalități esențiale utilizatorilor. Digg V4 a trimis la plimbare peste 50% din utilizatorii fideli platformei. Și toți s-au mutat pe Reddit. Care în ultimii ani a devenit unul din cele mai accesate site-uri de pe internet. Chiar și Reddit s-a văzut nevoit la un moment dat să schimbe design-ul cu unul pe care se putea monetiza conținutul mai ușor. Doar că învățând din experiența Digg, cei de la Reddit au permis utilizatorilor nostalgici după design-ul vechi posibilitatea de a o păstra. Ceea ce se și întâmplă, la

mai mult de 5 ani de la implementarea design-ului nou
circa 15% din utilizatorii desktop de Reddit folosesc în
continuare varianta veche.

Acum generațiile de tineri au de ales între atât de
multe rețele de socializare încât nu e de mirare că stau
toată ziua pe telefon. Facebook (mai puțin), Instagram,
Youtube, Reddit, TikTok, BeReal, apoi aplicațiile de
mesagerie, WhatsApp, Telegram, Messenger, apoi
aplicațiile de muzică, Spotify, Apple Music, Youtube
Music, Tidal, apoi aplicațiile de podcasting. Dacă te
gândești la toate notificările pe care aplicațiile astea ți
le dau, plus timpul pe care-l petreci voluntar pe ele,
ajungi la un job full time, deseori cu ore suplimentare.

Scopul rețelelor de socializare este să facă bani. Nu este să ne permită să socializăm, nu este să de aducă mai aproape de familie și prieteni. Simplu, ele există ca să facă bani. Iar dacă sunt companii care sunt listate la bursă, în special la bursa din Statele Unite ale Americii, atunci au o obligație legală (!) să facă mai mulți bani anul acesta decât anul trecut. Iar anul viitor să fac mai mulți bani decât anul acesta. Și tot așa. O creștere de câteva procente este nemulțumitoare, o stagnare este îngrijorătoare, o scădere este catastrofală. Singurul rezultat care nu produce efecte negative imediate este creșterea peste 5%, preferabil chiar o creștere de 2 cifre de la an la an. Toate celelalte duc la panică în rândul acționarilor, la vânzarea unui număr mare de acțiuni și la o scădere a valorilor acțiunilor rămase. Iar tot legea obligă companiile să publice rezultate reale, conforme cu realitatea, oricât de proaste sunt.

De ce era important să înțelegi asta? Fiindcă vreau să simți puțin din disperarea lor în ceea ce privește cifrele bune anunțate la adunarea anuală a acționarilor. Dacă nu crești accelerat de la un an la altul, șansele sunt foarte mari să te trezești pe o pantă descendentă accelerată. Și atunci ei se văd nevoiți să crească, să atragă tot mai mulți utilizatori, să atragă tot mai mulți publicitari, să identifice tot mai multe metode de monetizare.

Iar o regulă de bază în ceea ce privește internetul spune că atunci când serviciul pe care-l folosești este gratuit, TU ești produsul.

Când rețelele de socializare trebuie să facă mai mulți bani, tu ești cel care trebuie să cheltuie. Când ele vor încasări mai multe, ele nu încasează de la tine direct. Ele încasează de la publicitarii care utilizează platformele lor pentru a-ți promova ceva ce tu ulterior

cumperi. Iar dacă tu cumperi, ei știu că platformele aduc bani, respectiv revin cu publicitate pe ele. Iar revenind cu publicitate pe ele, rețelele de socializare câștigă bani.

Dar cine ce vinde și de ce ești tu produsul? Fiindcă ai acceptat asta în momentul în care ți-ai făcut cont pe rețeaua respectivă. Toate datele personale pe care le ai, toate comportamentele de consum pe care le ai și pe care deseori nu le conștientizezi, tot ce cunoști și nu cunoști despre viața ta, tot absolut este contorizat de rețelele de socializare. Iar când vin publicitarii cu reclame, pentru a maximiza eficiența acestei reclame rețelele de socializare pun la dispoziția lor toate detaliile vieții tale. Astfel încât ei să poată să-ți ofere o reclamă cu care te identifiți, implicit cu care interacționezi mai des, implicit un produs sau serviciu pe care alegi să dai bani.

Toate astea fiindcă rețelele de socializare trebuie să facă bani. Bani mulți. Momentan am rezolvat problema banilor, cum se fac și de unde vin, am rezolvat problema datelor personale și cum ni le dăm gratuit unor necunoscuți. Dar rețelele au în continuare o problemă mare, cum se asigură că reclama publicitarilor ajunge la tine? Degeaba publicitarii trimit reclama către tine dacă tu ești pe altă platformă atunci când ea ajunge. Și atunci platformele de socializare fac tot posibilul să te țină pe ele. Tot timpul. De când te trezești și până te culci. Îți oferă tot ce consideră ele că îți place să consumi, de la conținut video scurt, conținut foto, text, link-uri, share-uri, interacțiuni cu prietenii. Tot absolut. Iar dacă nu ai mai intrat pe ele de câteva ore atunci încep cu notificările, uneori notificări fantomă, pe care nu le-ai cerut. Și dacă nici așa nu te întorci atunci încep cu email-uri. Și tot

încearcă până reușesc. Iar după ce ești pe platformă ele speră că vei sta ore întregi fără să pleci. Nu pot să-ți ofere conținut cu care nu ești de acord fiindcă vei pleca. Și ele vor ca tu să stai. Și dacă stai, pot să-ți afișeze reclame. Și dacă pot să-ți afișeze reclame, tu poți să interacționezi cu ele. Și dacă tu interacționezi cu ele, cineva face bani de pe urma interacțiunii. Și ciclul este complet.

99% dintre adulți nu înțeleg mecanismele astea. Dar cel puțin există mișcarea de protejarea datelor personale. Este din ce în ce mai întâlnită în spațiul public și se pare că lumea începe să se trezească la realitatea cruntă în care străinii te cunosc mai bine decât te cunoști tu.

Dar generațiile de tineri crezi că le înțeleg? Și dacă le explici, crezi că le pasă? Crezi că mai există vreo metodă prin care să-i dezlipim de telefoane?

Eu cred că am pierdut lupta de mulți ani.

Algoritmul rețelelor de socializare funcționează pe principiul „if this than that”. Dacă se întâmplă asta atunci trebuie să se întâmple asta. Fără să intru în detalii tehnice, toate rețelele de socializare vor să te țină pe ele cât se poate de mult. Iar ca să facă asta trebuie să îți ofere conținut pe care să-l consumi. Motiv pentru care încearcă să pună în fața ta conținut cu care te identifiți și, poate și mai important, conținut cu care să interacționezi.

Motiv pentru care după ce strânge toate datele tale personale și întreg istoricul tău de consum, filtrează toate postările „prietenilor tăi” și păstrează doar acele postări cu care tu ai interacționat în trecut. E unul din motivele pentru care din cei zeci de mii de prieteni pe care-i ai pe o rețea de socializare, tu vezi constant doar postările unui grup extrem de restrâns. Dar problema apare în momentul în care tu ai un moment de

slăbiciune și interacționezi cu un conținut care nu este tocmai conform cu realitatea în care trăim. Să spunem că într-o zi ești o persoană mai curioasă decât de obicei și vrei să vezi pe ce planetă trăiesc „deștepții” care cred că Pământul este plat. Fiindcă ai interacționat cu un asemenea conținut, rețelele de socializare cataloghează conținutul acela ca fiind de calitate ridicată pentru tine. Iar dacă un asemenea conținut te determină să stai mai mult pe platformă, ghici ce, vei primi în continuare ceva ce-ți place - în ochii celor care dețin rețeaua. Și acum înlocuiește „Pământul este plat” cu orice altă conspirație globală. Așa se răspândesc fake news-urile. Este foarte greu să rupi ciclul ăsta vicios. O persoană care citește constant știrile de pe Antena 3 are șanse nule să primească pe feed știri de la Digi24. Și la fel e cu reciproca. O

persoană care crede în ceva va crede în acel ceva dacă va utiliza constant rețelele de socializare.

Excepțiile vin de la cazurile extrem de rare precum au fost cele generate de Cambridge Analytica. În momentul în care o singură companie deține datele personale, istoricul de consum, valorile, motivele care determină un grup mare de persoane să se ridice din pat dimineața, există șanse foarte mari ca acea companie să le folosească în interes propriu. Și dacă cineva știe cele mai personale secrete pe care le ai, cele mai profunde credințe pe care le ai, îi este foarte ușor să te determine să îți schimbi o opinie. Adaugă în ecuație și zeci de psihologi, lingviști, strategii care stau în jurul acelei persoane, iar tu nu mai ai nicio șansă.

Astea sunt rețelele de socializare.

Viitorul are două direcții simple: fie găsim o metodă prin care să limităm din punct de vedere legal puterea

rețelelor de socializare, fie le lăsăm să facă ce vor și renunțăm la orice pretenție de "free will", „libera alegere” pe care o avem.

Primele campanii de marketing online pe care le-am rulat au fost pe Google AdWords, între timp devenit Google Ads. Clientul nu-l mai țin minte așa bine, dar știu că a fost momentul în care am înțeles ce vreau să fac în viață. Mie-mi plac numerele. Îmi place matematica. Lucrez în publicitate, dar îmi place matematica. Lumea când aude de publicitate automat se gândește la creativitate. Dar uită de partea de strategie, de analiză, de follow-up.

Din moment ce viitorul va fi digital, și tot ce e digital implică foarte multă analiză de date, e greu de crezut că nu vom fi nevoiți să ne apropiem de matematică în viitorul nu foarte îndepărtat. Și persoanele 30+ nu vor avea probleme. Nu vorbim de matematică avansată, ci de una funcțională, de care ne lovim zilnic.

Problema va fi la generațiile care vin din urmă. Fiindcă ele sunt obișnuite să le fie oferite informațiile automat de către platformele pe care le utilizează.

Anii trecuți, înainte de pandemie deci, eram la un curs organizat de un ONG pentru elevi din zone defavorizate. Și în cadrul cursului aveam un grafic foarte fain despre utilizarea Facebook-ului de către tineri. Am avut inspirația să întreb un elev ce vede în graficul respectiv. S-a pierdut, n-a răspuns. Am zis că poate are o problemă în a răspunde în fața tuturor, motiv pentru care nu am insistat. Graficul era unul extrem de simplu, cu ultimii 5 ani pe axa orizontală și numărul utilizatorilor pe cea verticală. După ce am realizat că elevul nu va răspunde, am întrebat pe altcineva din sală. Aceași reacție. Am început să intuiesc că ceva nu este în regulă. Am reformulat întrebarea. De fiecare dată când am astfel de

momente cu studenții prefer să reformulez, fiind convins că nu am exprimat eu ce trebuie într-un mod care să le permită să înțeleagă. Din nou nu am primit răspuns. Moment în care deschid întrebarea întregii săli. Oricine dorește poate răspunde. Nimeni. Tăcere. Într-un final profesoara din sală se activează și răspunde ea, oarecum deranjată că niciun elev al ei nu a răspuns. Momentul acesta s-a repetat de câteva ori în anii următori, ce-i drept nu neapărat doar cu grafice simple, ci cu elemente esențiale în buna dezvoltare a unui om tânăr.

Un exemplu de care mă lovesc în fiecare an, dar în fiecare an, indiferent de generație, este cel al clickurilor. „Dacă un click costă 2 euro, iar bugetul clientului este 250 euro, câte clickuri primește până atinge limita bugetului?”. Cum nimeni nu răspunde, și te rog să mă crezi când spun că la cursurile mele doar

atmosferă formală nu este, reformulez utilizând portocale: „dacă ai 100 lei în buzunar și vrei portocale, mergi la piață și vezi că o portocală este 3 lei, câte portocale îți poți cumpăra?”. Răspunsul este unanim. Și anume ochi dați peste cap, cu o asemenea putere încât îmi e frică să nu se rănească. Și răspunsul nu este absolut niciodată legat de portocale și buget, ci de supărarea lor că trebuie să facă matematică.

Respir adânc, zâmbesc timid, merg mai departe. Dar în mintea mea tot timpul mă gândesc la ce vremuri grele ne așteaptă, dar și la ce vremuri grele îi așteaptă. În special în anul 3 la introducerea în economie.

Handmade
Candy

Handmade
Candy
100 STORES

Am văzut recent o statistică referitoare la olimpiadele STEM (science, technology, engineering, mathematics) și cum s-au descurcat echipele din România. La toate eram în top 3, la aproape toate eram pe 1. Vorbim despre olimpiadele internaționale din 2022.

România are capacitatea intelectuală de a crește, din păcate nu are capacitatea financiară. Sau poate are și capacitatea financiară, dar nu are capacitatea instituțională. Sau poate are chiar și capacitatea instituțională, dar nu are voința politică.

Mă gândesc mai puțin la elevii ăia, deși sunt incredibili de buni, și mai mult la profesorii lor. Profesori de liceu, plătiți cu bani puțini, cu puține resurse educaționale, care lucrează în condiții mult inferioare celor din vestul Europei. Și totuși reușesc să producă rezultate cu niște elevi. Și nu vorbim de one-hit-wonders. Vorbim de

profesori care reușesc an de an să obțină rezultate internaționale cu generații diferite de elevi. Și nu înțeleg de ce nu răsplătim performanța. De ce nu le triplăm salariile profesorilor cu performanțe? De ce nu oferim școlilor mai multe resurse? Banii nu ar fi o problemă atât de mare, dat fiind faptul că nu avem atât de mulți profesori care performează cu elevii lor. Impactul bugetar ar fi minim raportat la tot bugetul Ministerului Educației. Bine, buget înfiorător de prost pe 2023, mult sub bugetul alocat pensiilor speciale. Dar chiar și așa, impactul ar fi minim și semnalul ar fi foarte clar. Dar dacă umblăm în continuare cu bonusuri de 500-600 lei, și ăia primiți la prea multe luni depărtare, dacă birocrăția nu te omoară înainte, de ce să avem în continuare profesori dedicați elevilor? De fiecare dată când vezi la știri, dacă te mai uiți la știri, elevi români care au câștigat o olimpiadă

internațională și îi vezi fericiți la aeroport, cu părinții în jurul lor, cu flori și medalii la gât, să realizezi că 99% din ei pleacă din România cu primul avion după BAC. Unii pleacă și înainte de BAC. Și televiziunile tot timpul au un fetiș pentru elevul ăla patriot care spune că el nu pleacă din România, că el stă aici să schimbe, să îmbunătățească, să ajute societatea să crească. Dar niciodată nu vezi elevi olimpici deveniți adulți, adulți care au rămas în țară și care nu au fost tocați de sistemul universitar de învățământ. Asta fiindcă și acel elev amărât pe care se concentrează televiziunile, chiar și el pleacă. Entuziasmul dispare după primele cursuri la facultate. Se transformă în ură pentru România într-un ritm fantastic de alert. Și pleacă. Și are unde să plece, are de unde să aleagă.

În urmă cu 10 ani recrutările se făceau după absolvire.

În urmă cu 5 ani recrutările se făceau din anii 2-3 de

facultate. În urmă cu 1-2 ani recrutările se făceau din primul an de facultate. Azi recrutările se fac din liceu. Așadar elevul acela plin de entuziasm pentru bunăstarea societății? El pleacă după primul curs de facultate unde calcă parchetul care scârțâie, stă în banca scrisă cu pixul încă din anii 70, primește educație profesională de la un profesor care n-a lucrat niciodată în viața lui cu mediul privat și scrie pe o foaie albă fiindcă nu sunt suficiente prize în sală pentru a încărca un laptop.

Competențele digitale sunt strâns legate de STEM. Nu spun că toți copiii trebuie să fie olimpici, spun doar că tuturor copiilor trebuie să li se permită să se dezvolte cel puțin la nivel minimal în direcția STEM. Iar dacă ei vor o specializare în afara STEM-ului, foarte bine, să o urmeze, dar să aibă cel puțin o fundație solidă în STEM-ul elementar. Să știe fizică elementară, să știe

pe ce principii funcționează chimia, să nu se sperie de matematică, să știe, neapărat, un minim de programare. Cel mai jos nivel posibil de programare. Dar să existe. Fiindcă toate astea îți deschid oportunități pe care nu le ai dacă nu există minima pregătire. Nu poți face programare dacă nu înțelegi matematica, uneori fizica. Nu poți face problem solving dacă nu ai un mod analitic de gândire.

Și cum în România nu poți să le ai pe toate, nici de la liceu, nici de la facultate, cel mai bine ar fi să încurajăm copiii să stea pe calculatoare, pe laptopuri. E contra-intuitiv și nu spune nimeni că ei trebuie să fie nesupravegheați, dar un contact real cu lumea internetului, dincolo de sistemele de operare hiper-optimizate de pe mobile, îi ajută să dezvolte acel mod de gândire.

Dacă tot avem cunoscuți, prieteni, prietene, soți și soții, mame, bunici și, poate cel mai important, copii care stau cu orele pe rețelele de socializare, poate chiar și tu te regăsești printre cei de sus, să îți explic, atât cât știu și pot, de ce ne îndreptăm înspre o catastrofă digitală:

Datele noastre personale:

Prima rețea de socializare care a început să acumuleze date personale într-un ritm năucitor a fost Facebook. A ajuns să știe mai multe despre noi decât știm noi despre noi. Totul a început în 2007 când s-a lansat Facebook Ads. Înaintea platformei de socializare cea mai mare companie care acumula date personale era Google. Și a rămas pe locul 1 la volumul de date personale, în principal datorită – sau din cauza – sistemului de operare de pe mobile, și anume Android. Ce nu înțelege lumea este că reclamele nu pot exista pe o platformă fără să fie eficiente. Iar ele sunt eficiente doar dacă sunt afișate unor persoane care se identifică, oarecum, cu mesajul pe care îl transmit. Momentan ne aflăm la o răscruce: fie consumăm în continuare conținut gratuit, dar acceptăm să ne dăm

datele personale unor străini, în speranța că ei au un cod de etică profesională pe care îl respectă, fie plătim pentru un conținut pe care îl consumăm, dar nu ne dăm datele personale unor companii pentru a ne servi reclame. Și poate că ai prefera varianta numărul 2, ceea ce e cumva de înțeles. Dar acum gândește-te ce ar însemna să plătești o taxă lunară pentru fiecare site pe care-l accesezi. Chiar și dacă îl accesezi o singură dată, via o căutare pe Google. Nici măcar nu trebuie să fie o taxă mare, poate să fie vorba de 1€/lună/site. Ai face asta? Câte site-uri accesezi lunar? La ce sumă s-ar duce costurile tale? Și la fel ca noi gândesc și ceilalți consumatori de conținut online. Nu este fezabil să plătim pentru a ne proteja datele personale. În Uniunea Europeană am avut o șansă cu legile GDPR. Apărute în urma a 2 procese la Curtea Europeană de Justiție, Schrems 1 și Schrems 2, legile de protecție a

datelor personale online aveau menirea de a oferi utilizatorului posibilitatea să aleagă dacă vrea să-și ofere datele personale companiei care manageria site-ul pe care-l accesa. La nivel teoretic ideea este bună. Implementarea practică, însă, a lăsat mult de dorit. Implementarea este atât de slabă încât am ajuns toți să dăm OK, I Agree, Sunt de Acord fără să gândim mai mult de o fracțiune de secundă. Și asta fiindcă pentru a selecta ce date le dai cui suntem nevoiți să trecem prin 2-3 butoane, să citim mai mult text decât am fi citit dacă intram inițial pe site, să bifăm și debifăm opțiuni din liste cu zeci de opțiuni ș.a.m.d. Momentan este mult mai ușor să dai OK și să mergi mai departe decât să stai să-ți protejezi datele personale.

Și atunci am rămas cu opțiunea de a consuma gratuit un conținut online, dar să ne dăm datele personale unor necunoscuți.

Era inevitabil ca o entitate să utilizeze informațiile astea în scop personal. Pe Facebook a fost vorba de Cambridge Analytica. Nu intru în detalii, este suficient să spun că informațiile pe care le-a strâns au fost utilizate în mișcările politice din 2016, iar rezultatul acestora a fost alegerea lui Trump și Brexitul. Am avut chiar și în România câteva contracte cu ei în perioada respectivă. Coincidență sau nu, la finalul alegerilor de atunci aproape toată țara era roșie.

Este ușor să te conving de ceva atunci când știi care sunt criteriile pe care le folosești pentru a lua o decizie. Iar momentan, cu părere de rău o spun, dar criteriile respective le oferim gratuit unor necunoscuți care vin la noi acasă, intră în casă fără să le dăm voie, vin peste noi în dormitor și noi le oferim datele fără să ne ridicăm ochii din telefon. După care pleacă și noi ne comportăm de parcă este absolut normal ce tocmai s-

a întâmplat. Mai există și confuzi care argumentează că atât timp cât nu ai nimic de ascuns nu este nimic greșit să le dai datele astea unor necunoscuți. Deseori persoanele astea consideră că datele personale sunt periculoase doar dacă poate cineva să te șantajeze cu ele. Sau dacă faci lucruri ilegale. Nu înțeleg subtilitățile și inteligența persoanelor care urmează să le folosească.

Despre TikTok:

Avem date personale strânse de necunoscuți în scop comercial, avem date personale strânse de necunoscuți în scop politic, economic, social, și apoi avem date personale strânse de China. Scopul nu este foarte clar momentan, dar ce știm sigur este că în China se crește o bază de date globală. Ai o aplicație care a fost concepută în China? Datele tale demografice și de consum ajung acolo. Ai un ceas smart făcut de o companie din China? Datele tale de sănătate ajung acolo. Ai un telefon făcut de o companie din China? Cum sunt sute de Android-uri de pe piață? Datele tale ajung acolo. Și exemplele pot continua.

Dar ce facem cu TikTok?

Un lucru bun încercat de Trump a fost interzicerea TikTok-ului. Nu i-a ieșit până la capăt, dar le-a trebuit americanilor încă 3 ani ca să ajungă la aceeași concluzie. Momentan au interzis aplicația pe toate telefoanele angajaților din sectorul bugetar din SUA. Urmează, în mod normal, interzicerea aplicației pe tot teritoriul SUA, deja s-a introdus o propunere de lege. Dincolo de algoritmul extrem de agresiv pe care TikTok îl folosește pentru a ne recomanda video-uri, hai să ne gândim puțin la copii. But what about the children, știu.

În SUA TikTok a depășit Youtube la minute/zi urmărite de publicul cu vârsta cuprinsă între 4 ani (!) și 14 ani. Unii sunt surprinși de vârsta minimă, cum este posibil ca un părinte să-i dea copilului să se uite la video-uri încă de la vârsta de 4 ani. Uită că cel mai urmărit video din lume este cel de pe Youtube, este adresat copiilor

și se numește Baby Shark. Aproape 12 miliarde de vizualizări la final de 2022. Vârsta medie de consum? 4 ani.

Dar ce mai știm despre TikTok este că varianta ieșită din China diferă mult față de varianta utilizată în interiorul Chinei. Recomandările pe care aplicația le face copiilor în interiorul Chinei sunt legate de activități educaționale sau recreaționale. Iar consumul de conținut este limitat la 40 minute pe zi. În afara Chinei nu există limitări, iar recomandările sunt de orice fel, dar nu educaționale. De la influenceri, la cum te îmbogățești rapid, la comportamente deviante precum bulimie, anorexie, la cum treci peste depresii, peste izolare socială. Și multe altele. Oferite copiilor care nu și-au definitivat dezvoltarea. Care crezi că este impactul asupra lor? Întrebați ce vor să devină când sunt mari, copiii din SUA au spus că influenceri. Nu

doctori, avocați, profesori. Influenceri. Întrebați același lucru, copiii din China au spus că vor să ajungă astronauti. Nu spune nimeni că a fi influencer este ceva groaznic. Și nici că să ajungi astronaut este ceva ce trebuie să fie aspirațional pentru copii.

Dar valorile din spatele celor două „profesii” sunt cele care ne vor defini viitorul peste câteva decenii.

Nu sunt cel mai mare fan al intervenției statului în viața unui individ, cu atât mai mult cu cât responsabilitatea pentru ce conținut consumă copiii trebuie să fie și la părinți, respectiv și la profesorii copiilor, dar în această privință tind să cred că intrăm într-o problemă de sănătate publică, respectiv de securitate națională pe termen mediu. Iar acolo statul are tot dreptul să intervină.

Concluzie:

Am pornit acest demers pentru că sunt speriat. Sincer și complet transparent. Mă sperie gândul că în câțiva ani, nu mulți, vom ajunge într-o groapă din care nu vom putea ieși. Mă sperie gândul că suntem aproape de o prăpastie pe care nimeni nu o vede. Suntem orbiți de războaie, scumpiri, incompetență, impostură și nu vedem icebergul de care ne vom lovi în foarte scurt timp.

Competențele digitale sunt esențiale astăzi, vor fi imposibil de evitat mâine. Avem adolescenți despre care credem că sunt parte a generației digitale, nativi digitali, dar care știu mai puține despre utilizarea unui calculator, despre navigarea pe internet, decât noi și decât generațiile care au existat înaintea lor. Și, din păcate, puținul acesta este în continuare mai mult decât ce vor cunoaște cel de după ei. Și tot așa.

Trăim cu impresia că adolescenții din România au foarte multe probleme, dar nu și competențele digitale. Și atunci nu alocăm nici resurse, nici atenție acestor probleme. Ceea ce este o greșeală care ne va afecta multe generații. Trecem printr-o problemă generațională, iar rezolvarea va fi și ea generațională. În momentul în care vom realiza cât de gravă este situația, va fi mult prea târziu pentru o rezolvare rapidă.

Suntem în situația asta de aproape 20 de ani. O rezolvare va veni tot în 20 de ani, dar doar dacă există voință politică timp de 20 de ani. Dar aceste 2 decenii ne vor ține pe loc în timp ce țările din jurul nostru vor înainta. Nu ne interesează Franța, Germania, Anglia. Ne interesează Bulgaria, Ungaria, Ucraina, Polonia. Iar toate țările asta, exceptând Ucraina din motive evidente, au programe solide de dezvoltare a

competențelor digitale. Noi ne spunem că din moment ce copiii stau pe internet toată ziua, nu există niciun motiv pentru a pune accent pe competențele digitale. Am pornit acest demers fiindcă îmi este frică. Și la finalul acestei aproape-cărți sper că îți este și ție frică. Și împreună să facem ceva, orice, ca să pășim în direcția opusă prăpastiei. Să o lăsăm în urmă.

Problema este una complexă, pleacă de la educația de acasă, de la părinți, pleacă de la educația din primii ani de școală, de la profesori, pleacă de la anturaj, de la algoritmii platformelor de socializare, pleacă inclusiv de la profesorii de facultate. Dar faptul că este o problemă complexă ne avantajează. Fiindcă are multe puncte critice unde putem interveni. Și oriunde reușim să avem un impact, oriunde în șirul ăsta lung de vulnerabilități, efectul va fi amplificat mai departe pe șir.

Îți mulțumesc pentru că ai citit atât de departe. Sunt sigur că a fost ușor și rapid. Nu sunt sigur, însă, dacă ele reprezintă calități.

Sper să merite.

Dorin.

A young boy with light brown hair, wearing a tan long-sleeved shirt, brown shorts, and brown boots, stands on a rocky ledge. He has a large, dark blue backpack on his back and is looking down and to the left. The scene is set inside a cave or a large rock formation. The lighting is dramatic, with a strong light source from the left, creating a bright glow on the boy's face and the ledge he stands on. The background is dark and shadowy, with some light filtering through the cave opening. The overall mood is contemplative and adventurous.

FINAL

dorinSPOALLER